

BEVARINGSFORENINGEN for Præstø og omegn

Indhold

Byliv i Præstø

Byrum: Belægninger og inventar

Nyhedsbrev –september 2022

Nyhedsbrevet udgives af Bevaringsforeningen for Præstø og omegn – www.bevaring-præstø-og-omegn.dk

Ansv. Redaktør: Karen Margrethe Olsen (KMO) – Torvet 13 – DK-4720 Præstø – Layout P. M

Byliv

Lad os gøre os umage og få kvalitet og æstetik ind på fortove og pladser.

Byliv handler om at få folk til at blive længere i byen. Jo flere, der er i byen, jo mere liv. Hvordan vi får lyst til at blive længere, handler om den kvalitet, der er i byrummet.

Byens bygninger skaber det rum som vi bevæger os i. De har derfor en stor betydning for den oplevelse vi får, når vi bevæger os igennem byen og havnen. Men, også alt det, der er imellem bygningerne, har stor betydning: Bænke, lygtepæle, belægninger, skraldespande, elektronik-kasser og skabe m.m. påvirker vores oplevelse af byen. Det samme gør sandwichskilte, bannere, beachflag, guldløver og tøjstativer, der fylder op på fortovene.

Nogle gange ser det ud som om forretningerne konkurrerer om at råbe højest, hvad angår skiltning: Jo større, jo bedre; jo mere fantasifuldt; jo bedre.

Det medfører desværre en tivolisering og uro i gadebilledet.

Det kan ikke måles, hvordan vi påvirkes af rod, virvar og grimhed, men det er helt sikkert, at påvirket, det bliver vi, og det er ikke positivt. Helt naturligt vil vi søge derhen, hvor vi befinder os godt, hvor øjet kan finde ro.

Det æstetiske, diskrete og enkle betaler sig. Det er muligt at tiltrække kundernes opmærksomhed og sælge sine varer uden udendørs flag og hurlumhej.

Der er brugt mange penge på nye belægninger, lamper, bænke m.m. i Præstø by. Det skal kommunen have stor ros for. Mange ressourcer bliver også brugt på

etablering og administration af lokalplaner med regulerende bestemmelser for facader og skiltning på disse, således at de enkelte ejendomme og deres fine detaljer bevares. Det er godt. Det er imidlertid svært at forstå, at der ingen retningslinjer er for det løse inventar - alt det der sættes op på fortovene lige foran facaderne og på havnens arealer.

Vi har siden 2018 i Vordingborg kommune haft et såkaldt regulativ om veje, torve og pladser, der er gældende for hele kommunen og dermed også for Præstø by. Realiteten er imidlertid, at dette regulativ er så løst formuleret, at alt løst inventar tillades. Men, hvad med byrummets æstetik?

Reklamering på fortove og pladser skal der selvfølgelig være mulighed for. Det giver liv i gaden. Vi vil dog gerne, at der lægges vægt på en skiltning, der signalerer kvalitet fremfor ligegyldighed og bras og at skiltning ikke tager overhånd og slører oplevelsen af byen.

Vi foreslår derfor, at der etableres fornuftige torve- og gaderegulativer, der har byrummets æstetik som mål og dermed også handelslivets ve og vel. Vi stiller os gerne til rådighed for en dialog med Handelsstandsforeningen. Det kan f.eks. foregå i regi af facaderådet, hvor Handelsstandsforeningen også er repræsenteret.

Karen Margrethe Olsen

BYRUM

belægninger og inventar

Bevaring og udvikling af et bymiljø handler også om det, der er mellem byens bygninger. Man kan både møblere et uderum ved sin bolig og et fælles offentligt byrum. Møblering og indretning af et byrum er i princippet ligesom man indretter og møblerer en stue. Det er selvfølgelig ikke sofaer og lave borde i fine træsorter, der er tale om, når det er byens rum, der skal møbleres. Her gælder helt andre krav til valg af inventar end de betingelser, der er når vi indretter vores egen bolig. For det meste er det jo også sådan, at det er kommunen, der står for byrummernes indretning og møblering. Selvom kommunen har ansvaret og opgaven med byrummernes indretning, så er det alligevel relevant for alle, der er optaget af byens arkitektoniske kvalitet at drøfte, hvordan byens rum indrettes. Hvordan kan vejenes og pladsernes belægninger udformes sammen med byrumsinventaret for at give et godt, smukt og funktionelt bymiljø?

Det er spørgsmål, som Bevaringsforeningen i den kommende tid vil sætte fokus på.

Præstø's hovedstrøg Adelgade er et godt eksempel på hvad belægninger og byrumsinventar betyder for bymiljøets kvalitet. Adelgade har et langt forløb gennem Præstø. Det er ikke en snorlige planlagt vej, men et let kurvet vejforløb, der følger terrænets kurver og de historiske matrikelskel. Ser man på gamle bykort, så har gadens forløb været fastlagt i mange, mange år, her er der ikke sket nogen ændringer. Bebyggelsen langs Adelgade er traditionelt opført helt i skel således, at husenes facader definerer gaderummets vægge. Det er et helstøbt provinsbymiljø, der skal bevares.

Østlig del af Adelgade 1903

Som mange ved, så sætter kommune- og lokalplaner gode bestemmelser for bygningernes udformning, både i forbindelse med den løbende vedligeholdelse og ved nybyggeri. Den tomme byggegrund på hjørnet af Adelgade og Jomfrustræde skal bebygges, men her er der tilsyneladende en konflikt mellem kommunens krav og en ejers ønske om et højere byggeri end det planerne tillader.

Stiller man sig så midt på Adelgade ved Per Tyges Torv og kigger henholdsvis mod vest og øst, så er det to meget forskellige byrum man ser. Det er nogenlunde samme gadebredde, og bebyggelsen i den vestlige del og den østlige del af Adelgade er også af samme karakter.

Men Adelgades belægning og møblering er vidt forskellig, er det virkelig den samme gade man ser? Her kan man se, hvad belægning og kvalitet i det valgte byrumsinventar har af betydning.

Adelgade vest

Inden kommunesammenlægningen stod den daværende Præstø Kommune for renovering og opgradering af den vestlige del af Adelgade. Belægningen er med sine stenbelægninger fint opdelt med en naturlig trafikdifferentiering: I midten et areal for den kørende trafik, på begge sider af dette køreareal en "overgangszone" til fortovene langs bygningerne.

Kørearealet er med chaussesten i granit, og det er en robust og smuk belægning, der helt naturlig medvirker til at sænke bilernes hastighed. Her i Præstø bymidte skal der ikke køres stærkt. Fortovene er med fliser, som er gode at gå på og som er en rigtig belægning til arealer, hvor der færdes ældre gående og handicappede i kørestole.

Overgangszonerne på begge sider af kørearealet er interessante i relation til byrummets funktionalitet. Det er i virkeligheden de traditionelle kantstene, som vi kender dem, der er ændret til et smalt areal mellem kørebanen og fodgængerarealerne. Det er et rigtigt godt greb, det er godt set af de arkitekter, der har stået for renoveringen.

JKM foto af Adelgade vest, set mod Vesterbro.

Overgangszonerne har en fleksibel anvendelse, som korttidsparkering af biler, opstilling af cykler, blomsterkummer, affaldsbøtter, lav vejbelysning, butiksudstillinger og skilte.

Det skal bemærkes, at belægningerne i denne del af Adelgade er i samme niveau, og det er en kvalitet, når der for eksempel er markedsdage, hvor der er lukket for kørende trafik, så kan gaderummet fleksibelt tages i anvendelse frit i hele sin bredde. Alt byrums inventar er udført i en enkel og robust udførelse, og der er mulighed for markering af flagdage, juleudsmykning og pynt med mere. Vejbelysningen er velfungerende, gaden er velbelyst uden, at det har medført blændingsproblemer inde i boligerne – alt i alt en velgennemtænkt udformning af belægninger og byrums inventar

Adelgade øst

Ser man fra Per Tyges Torv mod øst ned mod kirken, så er vejrummet helt anderledes. Her kan man se hvordan hele Adelgade har set ud inden renoveringen af den vestlige del med sine traditionelle fortove med betonfliser, kantstene og asfaltbelægning af kørearealet. Det er ingen fest, snarere det modsatte.

Den del af Adelgade fik ikke en opgradering af belægninger og inventar, som den vestlige del. Det skyldes utvivlsomt økonomi, og den vestlige del af Adelgade, hvor de fleste butikker er placeret, har tilsyneladende været grundlag for den prioritering.

JKM foto af Adelgade Øst, set mod kirken

Fast og løs møblering

Ved almindelig boligindretning taler man om fast og løst inventar. I vores boliger er der de faste og indbyggede garderobe- og køkkenskabe suppleret med løst inventar i form af bord og stole.

Hvad angår inventar i byrum kan man på samme måde differentiere mellem det faste og det løse byrumsinventar. Her i Adelgades vestlige del er der lygtepæle, cykelstativer og affaldsspande som fast inventar, og flagstænger og julens lysinstallationer som løst inventar. Som den levende handelsgade som Adelgade også er spiller butikernes flytbare reklamestandere og tøjstativer med som en del af det løse inventar. Men her er der ofte en konflikt mellem bygningskulturinteresser og butikernes ønske om udstillingsmuligheder og dermed om et forventet mersalg.

Alle har et ønske om, at Adelgade skal bevares som en velfungerende handelsgade med små butikker, cafeer, kulturtilbud og lignende, og der skal derfor i de forskellige fora findes et fornuftigt kompromis mellem parterne. Gaderummet skal ikke overlæsses med tøjstativer og reklamestandere, men hvem kan have noget imod den karakteristiske antikke stol, som der blev stillet ud på fortovet foran den nu nedlagte antikvitetsbutik? Eller hvem kan ikke lide det frodige hav af blomster og buketter, som blomsterbutikken lejlighedsvis stiller ud foran butikken? Der skal findes en god balance mellem den faste og løse møblering af gaderummet, og i den forbindelse må en fordomsfri og god dialog mellem parterne anbefales.

Et helstøbt bymiljø og en ønskeseddel

Præstø er med sit helstøbte smukke bymiljø værd at bo i og værd at besøge. Bymiljøet kvalitet med smukke belægninger og velvalgt byrumsinventar skal udvikles. I den forstand tillader vi os i Bevaringsforeningen at opfatte den realiserede renovering og opgradering af den vestlige del af Adelgade som en rigtig god første etape. Sidste år blev belægningerne i Grønnegade og på torvet renoveret som en lige så god anden etape.

Nu ønsker vi os snarest disse to etaper efterfulgt af en tredje etape, som skal være en renovering af den østlige del af Adelgade fra Per Tyges Torv og helt hen til kirken i samme kvalitet som første etape.

Derved bliver der en arkitektonisk sammenhæng i det granitstensbelagte område med Adelgade, Jomfrustræde, Rådhusstræde, Torvestræde, Grønnegade, Torvet og Klosterbakken. Et værdifuldt provinsbymiljø som i den grad hævder sin særegne kvalitet.

Medlem af Bevaringsforeningen for Præstø og Omegn
Jørgen Kreiner-Møller
Arkitekt maa + byggeøkonom mdb

Kontakt bestyrelsen

Navn	Adresse	Telefon	E-mail
Karen Margrethe Olsen <u>Formand</u> Ans. redaktør af bladet Koordinationsudvalget	Torvet 13 4720 Præstø	2311 0984	karenmargrethe@dbmail.dk
John Kunze <u>Næstformand</u> Formand for fonden	Bårsevej 23 4733 Tappernøje	2296 3006	dr. kunze@mail.tele.dk
Niels Stoklund <u>Kasserer</u>	Østerbro 6 4720 Præstø	9387 4720	niels.stoklund.larsen@kvalitetsportalen.dk
Hans Thormod Nielsen Medlem Koordinationsudvalget	Adelgade 85 4720 Præstø	2991 4720	htn@rmteknik.dk
Marianne Bay <u>Medlem</u> Koordinationsudvalget	Østerbro 5 4720 Præstø	4272 2678	mariannebay4720@gmail.com
Jørgen Kreiner-Møller <u>Medlem</u>	Skovhusevej 2B 4720 præstø	20475766	jkm@jkm-arkitekter.dk
Anja Bille Hansen <u>Medlem</u>	Adelgade 90 4720 Præstø	2028 2998	anjabile@yahoo.dk
Peter Bering Suppleant Præmierings-udvalget	Kragevigvej 17 4720 Præstø	3055 1236	pb@arkitektbering.dk
Mikael Forsberg Suppleant	Præstø Overdr.13 4720 Præstø	2970 6118	forsberg068@gmail.com
Peter Jersild <u>Revisor</u>	Torvet 5 4720 Præstø		jersild@pc.dk
Kjeld Lorenzen Revisor suppleant	Egevej 8 4720 Præstø	2210 0339	kjeld.lorenzen@palaug.dk